

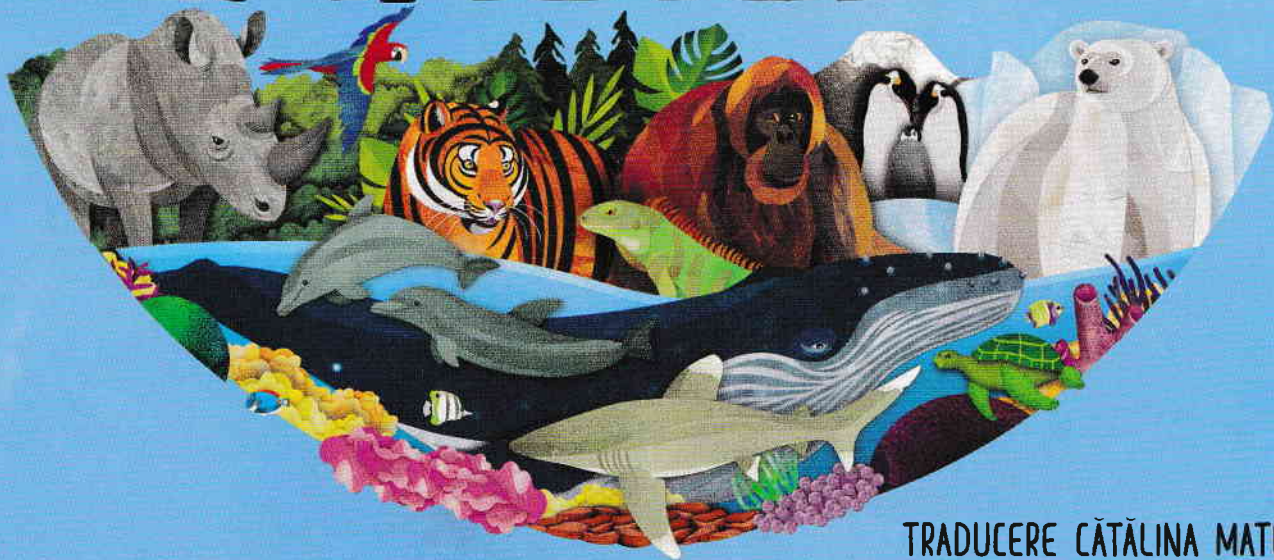
LBRIS

We know
books

GARDIENII PLANETEI

DE CLIVE GIFFORD

TRADUCERE CĂTĂLINA MATEI

EDITURA SENECA
LUCIUS ANNAEUS

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE DE BRIAN ENO	8
INTRODUCERE: GARDIENII PLANETEI	10
 CAPITOLUL 1: EROUL CASEI	14
 CAPITOLUL 2: GARDIANUL ENERGIEI VERZI	28
 CAPITOLUL 3: ANTIRISIPITORUL	48
 CAPITOLUL 4: PRIETENUL APEI DULCI	64
 CAPITOLUL 5: PĂZITORUL ȚĂRMURILOR ȘI AL OCEANELOR	78
 CAPITOLUL 6: PRIETENUL PĂDURILOR	92
 CAPITOLUL 7: PAZNICUL VIEȚII SĂLBATICE	106
O SCRISOARE DE LA CLIENTEARTH	122
MIC DICȚIONAR	123
INDEX	125

INTRODUCERE:

GARDIENII PLANETEI

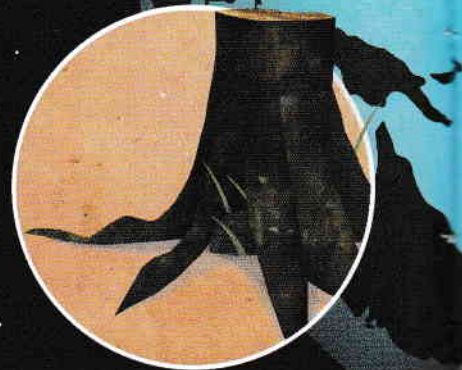
Pământul există de peste 4500 de milioane de ani. Deși a fost bombardat de asteroizi, călcat în picioare de dinozauri și a avut de suferit, pe toată întinderea lui, de pe urma erelor glaciare, a rezistat și a prosperat. Dar acum Pământul a dat de necaz și are nevoie de Gardienii Planetei... URGENT.

Această carte conține sfaturi și idei de proiecte care ne pot ajuta să transformăm planeta noastră într-una mai verde, mai sigură și mai sustenabilă. O singură persoană nu poate salva planeta. Dar sunt sute de lucruri pe care le poți face acasă, la școală și în comunitatea ta locală care pot avea un impact ENORM

După ce vei parcurge și cea din ultima pagină a acestei cărți îți vei da seama că ai la îndemână toate abilitățile și toate cunoștințele de care ai nevoie pentru a fi un Gardian desăvârșit al Planetei. Povestește-le și altora și încurajează-ți familia, prietenii, vecinii și colegii de clasă să fie și ei părtași. Dacă acționăm împreună, putem să producem o schimbare și să avem grijă de această lume incredibilă pe care o numim „acasă”.

PAZNICUL VIETII SĂLBATICE

Conform unui raport din 2019 al Națiunilor Unite, un milion de specii de animale și plante sunt amenințate cu dispariția din cauza pierderii habitatelor, a schimbărilor climatice și a poluării.

PRIETENUL PĂDURILOR

Din 1990, peste 1 300 000 de kilometri pătrați de pădure au fost arși sau tăiați – o întindere mai mare decât Africa de Sud.

EROUL CASEI
 Oamenii au creat o lume risipitoare. Doar Statele Unite produc peste 200 de milioane de tone de deșeuri pe an – greutatea a 604 zgârie-nori precum Empire State Building.

DE CE ARE NEVOIE PLANETA DE AJUTORUL TĂU?

Unele lucruri îngrozitoare care au loc pe planeta noastră, spre exemplu cutremurele cu magnitudine mare sau erupțiile vulcanice, sunt fenomene naturale. Dar multe probleme au sărut din cauza creșterii explozive a populației lumii, iar Pământul se luptă să facă față. Privește cele șapte imagini! Acestea reprezintă cele mai importante subiecte pe care le vom explora în această carte și pentru care este nevoie de intervenția unui gardian.

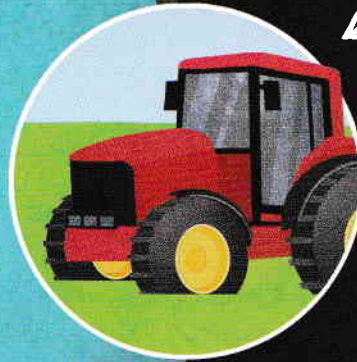
GARDIANUL ENERGIEI VERZI

Creșterea temperaturii aerului duce la încălzirea Pământului, iar calotele glaciare se micșorează. NASA estimează că 219 miliarde de tone de gheață se pierd în fiecare an.

ANTIRISIPITORUL

Creșterea cererii pentru alimente amenință ciclurile vitale ale naturii. Milioane de kilometri pătrați din suprafața habitatelor sălbatice au fost pierduți.

PRIETENUL APEI DULCI

O persoană din nouă nu are acces la apă curată. Apa potabilă contaminată provoacă peste 500 000 de decese pe an.

PĂZITORUL ȚĂRMURILOR ȘI AL OCEANELOR

Oceanele noastre sunt amenințate de poluare. Doar deșeurile din plastic omoară peste un milion de păsări marine și 100 000 de mamifere marine în fiecare an.

INTERCONECTAȚI

Totul pe Pământ este conectat! Asta înseamnă că ceea ce faci acasă și în cartierul tău, atât bine, cât și rău, poate avea un impact uriaș asupra planetei. Înainte să pornești la drum, e important să înțelegi aceste conexiuni fragile și cum acestea au fost afectate de acțiunile oamenilor.

PAGUBE PE TERMEN LUNG

Viața pe Pământ depinde de ciclurile și sistemele naturale. Apa, de exemplu, se evaporă în aer și e purtată de curenți în alte locuri, unde se transformă în ploaie sau zăpadă. Dacă apa se amestecă cu substanțe dăunătoare, aceasta poate cădea sub formă de ploaie acidă la mare depărtare de locul în care a avut loc poluarea inițială, distrugând întregi ecosisteme.

Râurile se varsă în mări și apoi în oceane. Asta înseamnă că obiectele aruncate într-un anumit loc pot fi transportate la mare distanță. În 2017, oamenii de știință au găsit bucăți de polistiren în apele izolate ale Oceanului Arctic.

'Ecosistemul' este termenul folosit pentru a descrie o comunitate formată din diferite viețuitoare și mediul lor înconjurător.

'Ecologia' studiază felul în care ființele interacționează unele cu altele și cu mediul lor înconjurător.

ZONE COMERCIALE

În trecut, oamenii se bazau pe bunurile de consum produse și cultivate în apropierea locului în care trăiau. Azi, miliarde de lucruri sunt transportate peste tot în lume. La fel cum populația umană a crescut mai bine de trei ori în ultimii 70 de ani, tot așa s-a întâmplat și cu cererea pentru alimente, materiale și produse. Cererea dintr-o anumită zonă poate avea un impact uriaș asupra altei zone de pe Pământ. De exemplu, pentru că europenii folosesc cantități foarte mari de hârtie, în alte părți ale lumii, precum pădurea Amazonului, copacii sunt tăiați, și astfel suprafețe mari din habitatele forestiere sunt distruse.

LANȚURI TROFICE

În cadrul unui ecosistem, toate viețuitoarele sunt interconectate. Lanțurile trofice arată cum circulă energia între ființe începând cu producătorul – o viețuitoare care își produce propria mâncare, spre exemplu plantele. Producătorii pot deveni hrană pentru alte viețuitoare, numite "consumatori", iar consumatorii pot deveni hrană pentru alte viețuitoare. Și astfel se formează un lanț.

Majoritatea viețuitoarelor mănâncă mai mult de un singur fel de plante sau de animale, așadar verigile se suprapun și creează un lanț trofic. O schimbare în rândul populației unor ființe vii poate avea un impact major asupra întregului lanț. De exemplu, pesticidele omoară insectele dăunătoare și în același timp hrana păsărilor insectivore, ale broaștelor și ale altor viețuitoare mai mari ceea ce duce la scăderea șanselor de supraviețuire ale acestora.

Consumator secundar

Consumator primar

Producător

EROUL CASEI

Nu există niciun loc ca acasă, însă acesta e și unul dintre locurile principale în care se produce cea mai mare risipă. Asta face ca locul perfect unde să te pui pe treabă și să-ți începi antrenamentul de Gardian să fie acasă.

DEȘEURILE DIN JURUL LUMII

Oamenii care trăiesc în țări bogate, dezvoltate, consumă și produc deșeuri îngrozitor de multe. Fiecare cetățean al SUA, de exemplu, se descotorosește în medie de vreo două kilograme de deșeuri pe zi. Asta înseamnă că o familie formată din cinci membri aruncă 3,6 tone de deșeuri pe an. Există țări în care oamenii produc deșeuri mai puține. În Columbia, cifra e de 950 de grame pe zi, în timp ce în Ghana e de doar 90 de grame.

CE RISIPĂ!

„Risipă” e, într-adevăr, un cuvânt bun pentru deșeuri fiindcă reprezintă irosirea resurselor folosite ca materie primă pentru crearea obiectelor. Pentru a elimina deșeurile sunt folosite alte resurse, spre exemplu, miile de mașini de gunoi din toată lumea. Adunate la un loc, acestea consumă milioane de litri de combustibil poluant în fiecare an.

Banca Mondială estimează că, până în 2025, oamenii vor produce șase milioane de tone de deșeurile pe zi. Dacă l-am aduna la un loc ar rezulta un șir de mașini de gunoi lung de 5000 de kilometri. Cât China de mare!

UNDE AJUNGE TOTUL?

Majoritatea deșeurilor sunt fie arse, fie îngropate.

- ♻️ Arderea are loc în mașinării numite incineratoare. Incinerarea poate reduce din spațiul pe care-l ocupă deșeurile cu până la 90%. Pe de altă parte, gazele poluante, cum ar fi dioxidul de sulf și protoxidul de azot, și alte substanțe chimice toxice pot ajunge, drept urmare, în aer.
- ♻️ Mii de tone de deșeurile sunt depozitate ilegal. Asta duce la distrugerea ecosistemelor din jur și apoi costă o avere să rezolvi problema.
- ♻️ Milioane de tone de deșeurile sunt îngropate în găuri uriașe numite gropi de gunoi. Există vreo jumătate de milion de astfel de gropi doar în Europa. Substanțele toxice din multe gropi de gunoi provoacă poluarea solului și a apei. În plus, în timpul descompunerii deșeurilor, în atmosferă sunt emise gaze cu efect de seră, de exemplu metan.

SĂ VORBIM DESPRE GUNOI

GARDIENI, e timpul pentru **ACȚIUNE!**
Prima ta misiune în rolul de Eroul Casei e să răspândești vorba. Dacă cineva din familia ta sau dintre prietenii tăi nu crede că deșeurile sunt o problemă atât de mare, adu-le la cunoștință faptele de mai jos.

ÎNGROPAREA PROBLEMEI

Poluarea generată de gropile de gunoi poate ajunge la distanțe foarte mari afectând solul și otrăvind râurile, izvoarele și rezervele de apă subterană.

De asemenea, gazele inflamabile și substanțele chimice iau frecvent foc, declanșând incendii la gropile de gunoi. Mai mult de 8000 de incendii au loc în fiecare an doar în SUA, pe terenurile cu gropi de gunoi.

SE DESCOMPUNE SAU NU?

Deșeurile nu se descompun neapărat repede sau ușor. Dacă procesul de biodegradare durează doar o lună în cazul prosoapelor de hârtie, în cazul unui pantof din piele, acesta poate dura 50 de ani. În cazul dozelor de aluminiu procesul de descompunere durează 100 de ani sau chiar mai mult, iar la sticlele de plastic de la 400 la 500 de ani.

LIBRIS VIATA PRINTRE DEȘEURI

Depozitele de deșeurii din țările mai sărace, în curs de dezvoltare, devin din ce în ce mai mari și invadează spațiul ocupat de comunitățile locale. Mii de copii trăiesc și se joacă printre cioburi, metale zimțate și substanțe toxice. Alte mii de copii sunt nevoiți să umble prin depozitele de deșeurii ca să găsească tot felul de lucruri aruncate, pentru a le vinde.

COSTURILE DEȘEURILOR

Se estimează că până în 2025, costurile pentru eliminarea deșeurilor vor ajunge la aproximativ 375 000 milioane \$ pe an. Bani care ar putea fi folosiți pentru construirea a sute de spitale și a mii de școli.

UN MORMAN DE GUNOI

În 2016, oamenii au produs 5,5 milioane de tone de deșeurii solide pe zi. Dacă nu se va schimba nimic, se așteaptă ca această cifră să depășească dublul ei, ajungându-se la 12 milioane de tone de deșeurii pe zi până în 2100.

EVITĂ, REFOLOSEȘTE, RECICLEAZĂ

Putem produce mai puține deșeuri? Răspunsul simplu e DA!
Dar va necesita mult efort din partea fiecăruia
- și acesta este momentul tău!

CEI TREI R

Diagrama se numește Piramida deșeurilor și arată modalitățile prin care te poți ocupa de problema deșeurilor, începând cu cea mai bună din vârf, până la cea mai puțin bună de la bază. Etapele-cheie - cunoscute drept cei trei R - sunt o parte esențială din antrenamentul tău pentru a deveni Gardian.

- Asta îți va da un 10+ la capitolul Eroul Casei. Cea mai bună cale de a ataca problema deșeurilor e să folosești cât mai puține lucruri și pe unele să nu le folosești deloc.

- A refolosi presupune un comportament demn de un Gardian. Nu consumi resurse suplimentare și îți obiectul refolosit departe de groapa de gunoi.

- E o modalitate bună de a ajuta planeta, dar nu e perfectă. Recuperăm resurse valoroase, dar consumăm energie.

- În calitate de Eroul Casei, misiunea ta e să reduci pe cât posibil deșeurile. Aruncă doar dacă ești sigur că nu poate fi refolosit sau reciclat.

REDU

REFOLOSEȘTE

RECICLEAZĂ

ARUNCĂ

LBRIS | PUR ȘI SIMPLU SPUNE NU!

Cel mai bun plan de acțiune e să reduci cantitatea de deșeuri noi pe care le produci. E tentant să-ți iei ceva ultimul răcnet, dar pune-ți câteva întrebări înainte să arunci cu banii...

Oare o să mai am nevoie de acest lucru și peste 3 luni?

Chiar am nevoie de asta?

Pot să iau de la second-hand acest lucru?

Aș putea repara ce avem acasă sau aș putea folosi altceva în loc?

Am nevoie de asta doar pentru puțin timp, nu aș putea împrumuta de la cineva?

FOLOSEȘTE DIN NOU... ȘI DIN NOU, ȘI DIN NOU

Poți face mai puțină risipă cumpărând lucruri care rezistă mai mult în timp sau care pot fi reparate și înlocuindu-le doar când este *absolut* necesar.

- ♻️ Miliarde de baterii obișnuite ajung la gunoi după ce se consumă. Bateriile reîncărcabile pot fi reîncărcate de aproape 1000 de ori.
- ♻️ Alege un telefon cu baterie care să poată fi înlocuită, în locul uneia integrate.
- ♻️ Folosește cârpițe care pot fi spălate în loc de șervețele de unică folosință.
- ♻️ Dacă laptopul tău vechi e lent, apelează la un tehnician să-i îmbunătățească software-ul. Upgradarea unei părți, cum ar fi memoria acestuia, va costa și va irosi mult mai puțin decât înlocuirea întregului aparat.
- ♻️ Tușul de imprimantă și cartușele de toner pot fi, de cele mai multe ori, reîncărcate, în loc să fie aruncate.
- ♻️ Alege alte câteva idei despre cum ai putea refolosi obiectele, răsfoind paginile următoare!